

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
ODBOR VÝSTŘÍŽKŮ
Praha 2-Vyšehrad, K rožundě 8/82 - tel. 29-73-78

VÝSTŘÍŽEK Z ČASOPISU

Scéna 83
Praha

ze dne 1. III. 1983

JE TŘEBA MÍT OČI I UŠI, ABYCHOM VIDĚLI V MALÉM

AK
Tento citát z Leonida Leonova jsem si zaškrtnla v programu mostecké inscenace Zlatého kočáru. Dvanáct herců na jevišti, v hledišti snad stejný počet diváků, snad o něco málo víc. O čem to svědčí? O inscenaci? Nebo o divadle? Nebo o divácích? Nebo o té zvláštní a dost neregulérní situaci Divadla pracujících v Mostě?

Ředitel divadla má na svém psacím stole nádherné plány nového divadla. To divadlo se už staví a doba, kdy se v něm začne hrát, již není tak vzdálená.

Zatím hraje mostecké divadlo na sídlišti, v kulturním centru, v sálku, kde snad bylo původně plánováno divadlo hudby či loutkové divadlo. Jevištní prostor je malý, navíc má dvě konstanty, s kterými se nedá hnout — dva sloupy v druhé třetině jeviště. S těmi musí scénograf pracovat s jako takovými nebo je všelijak „maskovat“. Hlediště je také malé, přímo komorní. Přesto na tom představení nebylo o moc víc diváků než herců na jevišti.

Napsala mi jedna paní z Mostu dopis, kde zhruba stálo: proč se nepřijedete podívat k nám do Mostu, máme tady

výborné herce, hrajou se tady představení, která stojí za zhlédnutí, málo se o nich ví, málo se o nich píše. Můj zájem nebyl vzbuzen dopisem té paní. Svědčí jen o tom, že takových paní by mělo být každý večer v malém sálku, kde hraje mostecké divadlo, víc.

Představení Zlatého kočáru, hry ze zlatého fondu sovětské klasiky, je dílem mladé režisérky Jany Kališové, která má zatím za sebou asi desítku profesionálních inscenací. Jistě by se daly v tomto představení najít začátečnické chyby.

Mne však zaujalo rovněž něco začátečnického, ale spíš z toho sumáře pozitiv.

Na scéně hostujícího M. Kališe, laťové konstrukci uzavírající horizontálně hrací prostor prosvětlovaný slabě žhavými žárovkami, se hraje představení komponované s odvážným začátečnickým gestem. Jako by nebyly vzory minulosti (Národní divadlo, Činoherní klub, Divadlo na Vinohradech), jako by nebylo o této hře mnoho napsáno a diskutováno. Vždyť jen literatura k této hře vydá dnes na víc než jednu knihu.

Kališová přečetla text hry bez jakékoli literární zátěže, očima pětadvacetiletého člověka roku 1982. Nehledala patos a poselství legendární hry. On jí prostě po jednoznačném generačním „vidění a slyšení“ vyvstal. Věcně váží kvality postav Zlatého kočáru, věcně a realisticky hodnotí vztahy mezi nimi. Nikde neklasifikuje apriori, nedovolí jediným gestem či intonací karikovat, nižádnému předem netleská, nižádného předem nezatrácuje.

Svou věcnou pravdu člověka upjatého k vědě má akademik Karejev Ivana Holuba, svou pravdu perspektivy nového města má Marie Sergejevna Emmy Černé, své touhy mají Marka a Julek (A. Šlezáková a Z. Košata), své zkušenosti mají Rahuma a Berjozkin, a v rámci těchto zkušeností jednájí a chovají se (L. Hádl a J. Havlík). Dlužno říci, že ve vedení Karejeva a Berjozkina se věcné gesto Jany Kališové projevuje nejmarkantněji, srovnáváme-li s inscenacemi jinými, či řešíme-li je symbolikou těchto postav. Berjozkin je prostě člověk poznamenaný válkou, psychicky poznamenaný, úděl jistě krutý a nezáviděníhodný, ale on přímo vnáší

jistou chorobnost a nenormálnost do již mírových vztahů. Dá se dokonce říci, že potřebuje slepého Tomáše víc než slepec jeho.

Radikální ideový posun díla a „novou věcnost“ Jany Kališové vidím především ve vystavění postavy Něprjachina, jak jej hraje Karel Nonner. Ač zcela jistě také poznamenan (slepý syn a mladá hádavá žena) je Nonnerův Něprjachin ideovým akcentem mosteckého Zlatého kočáru, je oním nositelem věcného a realistického optimismu. Herec především způsobem, jakým zabydluje scénu, vnitřním přesvědčením a jednoduchým gestem i samozřejmou intonací staví nikoli pomník, ale skutečný nový svět, svět dělných lidí bez jména, kteří vždycky z trosk jakékoli války budovali nový svět.

Je třeba mít oči a uši (a ty Jana Kališová má), aby v tomto vedlejším osudu, v příběhu rozhodně nevelkém, našla velikost oné poválečné doby, která je i velikostí doby naší.

MARIE LOUCKÁ